zou voor den bloei der kerken op Java en van het zendingswerk verderfelijk zijn.

Op de laatste Synode, gehouden te Utrecht, werd een besluit genomen, dat voor deze zaak van het grootste gewicht is, en feitelijk den weg heeft geopend voor een goede correspondentie tusschen de kerken in Nederland en op Java. Ik bedoel het besluit in zake de instiueering van kerken op Java. (Acta Synode van Utrecht Art. 118 en Art. 127). Wanneer de geinstitueerde kerken op het zendingsterrein van meet af dezelfde belijdenis aanvaarden, als de kerken in Nederland reeds bezitten, staan beide kerkengroepen op dezelfde basis; wat toch een eerste vborwaarde is voor goede correspondentie.

Het is dan ook toe te juichen, dat de Synode geoordeeld heeft, de kerken op Java de „Formulieren van Eenigheid" in handen te moeten geven. De Gereformeerde kerken in Nederland kunnen aan die van Java niet een gedeelte van hare belijdenis overleveren. De „Formulieren van Eenigheid" zijn een organisch geheel, dat niet gedeeld kan worden. De kerken in Nederland mogen ook niet een deel van hare schatten voor die van Java verbergen. Op den duur zou dit trouwens onmogelijk zijn. Bij verdere ontwikkeling van het zendingswerk komen de Christenen op Midden-Java toch te weten, welke belijdenisschriften de Gereformeerde kerken in Nederland hebben, en zij zullen niet rusten, voor zij dezen inhoud kennen. 't Zou slechts wantrouwen wekken, wanneer een deel voor hen verborgen werd. Zij zouden meenen, dat zij door de kerken in Nederland als minderjarig werden beschouwd. De kerken op Java kunnen niet anders verwachten, dan dat de kerken in Nederland hare belijdenis in haar geheel overleveren, en het zou krenkend zijn, indien dit niet werd gedaan.

De kerken in Nederland zijn ook niet bij machte een bijzondere belijdenis op te stellen, geschikt voor de kerken op Java. Een belijdenis toch wordt niet gemaakt met het oog op degenen, die buiten zijn, maar ter weerlegging van de dwalingen, die in de kerk ontstaan. Doch hoe kunnen de kerken in Nederland weten, welke dwalingen zich straks zullen openbaren in de Javaansche kerken, door de nawerking van het Javaansche Mahomedanisme? 't Is ook duidelijk, dat de Javaansche kerken zelf dien strijd moeten voeren, gewapend met de Heilige Schrift, en gesterkt door de Formulieren van Eenigheid, en zoo moeten komen tot aanvulling en uitbreiding der belijdenisschriften.

Om dezelfde redenen gaat het ook niet de Formulieren van Eenigheid deels te wijzigen naar de behoeften der Javaansche kerken. Dit zou eveneens een dubbel kwaad scheppen. Vooreerst zou het wantrouwen wekken, en ten tweede zouden de Gereformeerde kerken in Nederland de handen slaan aan een werk, dat zij onmogelijk kunnen verrichten, en dus de vrije ontwikkeling der Javaansche kerken belemmeren.

Er zijn hier maar twee wegen: óf dat de Gereformeerde kerken in het geheel geen belijdenis overleveren aan de kerken op Java, óf dat zij de Drie Formulieren overleveren geheel en onveranderd. Voor deze keuze geplaatst, verdient het laatste zeer verre de voorkeur.

Toch is het zeer de vraag of, met het oog op de practijk, het besluit der Synode in zake de instiueering der kerken op Java, niet eenige aanvulling behoeft. De bedoeling der Synode schijnt te zijn, dat er geen kerk behoort geinstitueerd te worden vóór zij de Formulieren van Eenigheid aanvaarden kan. Zal een kerk dit kunnen doen, dan dient zij die Formulieren te kennen. Nu is het helaas een feit, dat de Christenen op Midden Java nog niet één der Formulieren van Eenigheid kennen. Na zooveel jaren arbeids begint het „Kort Begrip" pas eenig burgerrecht te krijgen op de catechisaties. De Catechismus wordt als leerboek nog niet eens gebruikt. Het is dus te vreezen, dat de instiueering der Javaansche kerken op de lange baan zal worden geschoven, wanneer deze niet kan plaats hebben zonder volle aanvaarding der Drie Formulieren van Eenigheid. Het zal nog jaren kunnen duren, eer de Javaansche Christenen eenigszins zijn ingeleefd in onze belijdenisschriften.

Het kan echter de kerken in Nederland niet onbekend zijn, dat de Christenen op Midden-Java, die tot het Avondmaal worden toegelaten, niet aanvaarden de Formulieren van Eenigheid, maar de XII Artikelen des Geloofs zooals ze verklaard worden in Kort Begrip en Catechismus. De bedoeling is, om langzamerhand hooger eischen te stellen. Nu kan dit evenwel nog niet. De kennis moet groeien. Op 't oogenblik zou er niet anders gehandeld kunnen worden, ook al hadden we eene vertaling van de 37 Artikelen en van de Artikelen tegen de Remonstranten.

Aan de Javanen, die belijdenis doen, worden dus aanvankelijk niet de hoogste eischen gesteld. Maar ligt het dan niet in den aard der zaak, om ook van de kerken, die geinstitueerd zullen worden, niet dadelijk het hoogste te eischen, opdat zij niet te lang zonder eigen ambtsdragers blijven, en langzamerhand in de Gereformeerde belijdenis kunnen ingroeien? Waarom zouden de Javaansche kerken niet kunnen beginnen met de XII Artikelen en den Catechismus te aanvaarden, om later daar aan toe te voegen de 37 Artikelen en nog later de 5 Artikelen tegen de Remonstranten?

Wanneer de jeugdige Javaansche kerken dadelijk geheel alleen kwamen te staan, zou dit misschien gevaar opleveren. Maar wanneer de kerken op Java niet worden losgelaten door de kerken in Nederland, en in levend contact blijven met den zendingsarbeid, bestaat er niet veel gevaar, dat zij zijwaarts zullen afwijken, vóór zij de Formulieren van Eenigheid met volle bewustheid zullen kunnen aanvaarden.

In hoeverre de critiek op de besluiten onzer Synodes uitgebracht, juist is, zullen we niet beoordeelen.

Maar in elk geval loont het de moeite, naar de stem van een zoo uitnemenden dienaar op ons zendingsterrein te luisteren.

Du choc des opinions jaillit la vérité.

Een goede raad.

Eenige opschudding veroorzaakte het bericht, onlangs uit Friesland overgewaaid, dat een doctor in de theologie, gepromoveerd aan een Nederlandsche hoogeschool en dienst doende bij een der Gereformeerde Kerken in ons land, de begeerte had te kennen gegeven om tot de Nederlandsche Hervormde Kerk over te gaan.

Wie de bron kent, waaruit dit bericht voortkwam, zal aan dit gerucht niet te veel waarde hechten. In elk geval achten wij het zeer onraadzaam, dat onze verschillende doctoren publiek verklaren gaan, gelijk reeds door sommigen geschied is, dat zij aan den zegsman voor die praatjes geen aanleiding hebben gegeven tot deze mededeeling.

Volkomen juist is wat Ds. Van Schelven dienaangaande opmerkt in de *Amsterdamsche Kerkbode*:

Het zou ons dan ook zeer verwonderen, indien dat bericht uit Friesland waarheid bevatte; en indien dat zoo is, dan zal het wel op den weg liggen van den man die het de wereld inzond, om zijn woord waar te maken, door het leveren van bewijs; zoolang dat niet geschiedt, weigeren wij het als juist te aanvaarden.

Dat is ons genoeg; en wij hopen dat men niet zal voortgaan op het pad door sommige broederen betreden, die alvast een briefje zijn gaan schrijven aan de redacteurs van dit of dat blad om te verklaren, dat zij genoemden heer eene dergelijke mededeeling niet hebben gedaan.

Dien weg moeten wij niet op, dunkt ons.

Indien iemand het belieft loseweg maar eenig ding ten laste te leggen van de dienaren bij de Gereformeerde kerken in het generaal, dan kan daaruit niet de verplichting voortvloeien voor die dienaren, om op het rijtje af te verklaren, dat zij heusch daaraan niet schuldig staan.

Waar zou dat heen moeten?

Werd dat als regel aanvaard, dan zou daaruit ook voortvloeien, dat wie zulke verklaring niet gaf, daarmede bekentenis zoude afleggen van schuldig zich te erkennen aan het gepubliceerde bezwaar.

Dat kon wel dagwerk geven.

Dergelijke gevallen hebben zich reeds voorgedaan; allerlei geruchten zijn reeds rondgedragen; en niemand heeft tot dusverre den eisch gesteld, dat men daarop antwoorden zou.

Laat men het dan ook nu niet doen, zoolang niet de persoon is aangewezen en de beschuldiging in duidelijke woorden is geformuleerd.

Dat is de eenige goede weg.

Onze doctoren en predikanten staan te hoog, om op zulk een klakkeloos daarheen geworpen beschuldiging zich te moeten verantwoorden.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen uit de Uniecollecte te Nijkerk *f* 5; aan Ds. Houtzagers ter hand gesteld.

Van den heer H. Rollman te Bodegraven van N. N. *f* 5, ingekomen bij Ds. Houtzagers.

Vriendelijk verzoeken wij onzen scholen te willen gedenken.

Namens het Bestuur,
D. HULLEMAN,
Kootwijk. *Penningmeester.*

Uit de Pers.

Het jongste besluit der Herv. Synode om een plan ter reorganisatie aan het oordeel der Prov. Kerkbesturen te onderwerpen, is ook in onze pers schier met geestdriftige vreugde ontvangen.

In het *Gereformeerd Weekblad* wijst een welbekend schrijver er op, dat dit besluit een *sprong in het duister* is, en zelfs al wordt het Synodale voorstel een volgend jaar bekrachtigd, daaruit volstrekt nog niet volgt, dat het Gereformeerde element zich krachtiger in de Herv. Kerk kan doen gelden:

De Synode der Ned. Herv. Kerk is door loftuiting niet verwend. Integendeel, jaar in jaar uit werd met onverstoorbare onaandoenlijkheid haar arbeid aangezien. Men loofde hare financieele accuratesse, maar al wat zij verder deed, wekte geenerlei sympathie. Het werd gevoeld instinctmatig, dat zij de domper op het levenslicht der kerk was, want in haar kwam al het verderfelijke der organisatie, die de kerken omklemt, tot volle openbaring.

En van 't jaar is het juist andersom. Vooral het Confessioneel orgaan, *de Geref. Kerk*, steekt de loftrompet. Met zalving wordt deze Synode geprezen als eene, die zaad gezaaid heeft, dat rijke vrucht kan afwerpen tot zegen onzer dierbare kerk. Uit kolom na kolom spreekt de hope, dat beter tijd zal aanbreken. En dat alles, omdat deze Synode een voorstel heeft aangenomen om op andere wijze de hoogste wetgevende, rechtsprekende en besturende macht samen te stellen. Als het voorstel doorgaat, zal voortaan de Synode evenveel stemhebbende leden tellen, als er classes zijn. De Classicale vergaderingen kiezen dus de leden der Synode, die niet elk jaar, maar om het andere jaar zullen samenkomen en voor 4 jaar zitting hebben.

In de richting der organisatie is dus geen principieele wijziging aangebracht. Het heele besturen systeem blijft, slechts krijgen we een grootere, anders verkozen Synode. Toch is dit voorstel van diep ingrijpende beteekenis voor den gang van zaken in de Herv. Kerk. En de vraag moet gedaan, hoe deze Synode den moed had zoo iets gewichtigs aan te nemen, als ook, of zij zich van de consequentie van dit voorstel ten volle bewust is geweest?

Was de geest, die deze Synode bezielde zoo moedig, zoo doordrongen van het besef, dat aan de plaatselijke kerken onrecht gedaan werd? Had zij zooveel leed over de willekeur en de teugelloze leervrijheid, die de kerk verteert? Niets van dat alles. Naar hetgeen verluidt over wat de geest dezer Synode was, mag veilig aangenomen, dat een geest van ontmoediging de vergadering drukte. Zij was moedeloos door de steeds verder om zich grijpende woeling, zoodat de heeren soms niet wisten, of zij maar niet beter zouden doen met „huis toe" te gaan. In zulk een stemming werd dit gewichtig besluit genomen, dat het karakter krijgt van een wanhoopsdaad in plaats van een wel overwogen, degelijk voorbereid, tot in zijn consequenties doorgedacht plan. Het liep dan ook zoo wonderlijk, dat zelfs de moderne Hoogleeraar Gooszen er voor stemde.

Bij dit diep in het kerkelijk leven ingrijpend besluit, dachten we onwillekeurig aan de woorden, die Vondel zijn Lucifer in den mond legt:

> Een heldenstuck als dit, wort geensins doorgedreven,
> met titelen en pracht maar dapperheidt en moedt,
> en treken van vernuft en loosheid uitgebroet.

En dat de Synode van wikken en wegen, van volkomen rekenschap der gevolgen dezer zaak, blijk gaf, kan niet licht beweerd worden, als we bedenken dat zij zonder tot de belijdenis terug te keeren, zonder daartoe zelfs den weg te banen, zonder ook maar eenigszins de rechten der minderheden te waarborgen, waartoe ook de Gereformeerden behooren, de regeermacht op deze wijze legt in de handen van een meerderheidspartij, die, als de maatstaf der belijdenis wordt aangelegd, evenmin voor haar vierschaar kan bestaan als de modernen. Een coterie zal de macht krijgen, die het sterkst in aantal is niet onder de meelevende gemeenteleden, maar onder de predikanten.

De met elkander verwante ethische en confessioneele elementen zullen in den beginne broederlijk samengaan, om als zij het niet ethische en niet confessioneele hebben afgemaakt met elkaar den strijd te strijden. Dit moet op den duur het logisch resultaat zijn van deze reorganisatie, die niet begint met de belijdenis op hare voeten te zetten of althans voor haar baan te maken, maar de bonte massa, die de Herv. Kerk bewoont, na 90 jaren klemmen, in eens plaatst voor het regeerrecht.

Als we dezen stap uit het oogpunt van de belangen der Gereformeerde partij beoordeelen, dan constateeren we allereerst, dat voor reformatie der kerk van dit voorstel niets is te wachten.

2e. dat in die komende Synode van 43 leden, de Gereformeerden schier niet vertegenwoordigd zullen worden, omdat Classes in meerderheid Gereformeerd een zeldzaamheid zullen blijken.

3e. dat bij aanneming van dit voorstel de Synode meer nog dan thans het beeld zal vertoonen van een Poolschen landdag, die een onverkwikkelijk schouwspel zal leveren van strijdende partijen, die zelfbehoud zoeken of het regeeringskasteel veroveren willen, want belijdenisvragen zullen hier zich doen gelden.

4e. dat het gebazel der confessioneelen van een beroep op Gods Woord in deze heterogene massa een ijdelheid der ijdelheden zal blijken, omdat er zelfs geen eenheid is onder de richtingen in hetgeen onder dien term moet verstaan worden.

5e. dat als dit voorstel wordt aangenomen, zonder dat er waarborgen zijn voor de rechten en vrijheden der Gereformeerde Gemeenten dit het naar het juiste woord der *Geref. Kerk*, wel zal blijken dat het „nachtslot er af is", maar om de deur te openen, waardoor de meerderheid de minderheid er zal uitdringen.

Een reorganisatie van dezen aard is niet wenschelijk, omdat de Gereformeerden er hun bestaan in de Herv. Kerk na langer of korter tijd door zullen bedreigd zien, tenzij zij zich onderwerpen aan de jurisdictie eener ongereformeerde meerderheid. Intusschen kunnen we hiervan gewis zijn, dat ook dit reorganisatieplan bevorderlijk zal zijn aan de ontwikkeling van het systeem der vrije kerken, zoodat we kalm den loop der zaken kunnen opvatten. Slechts dit blijkt uit deze poging zonneklaar, dat als er ooit reden was voor de Gereformeerden om *aanzien te sluiten, er thans reden voor is*, want het kon nu blijken dat de tijd niet verre meer is, waarop het er op aan zal komen als een man te verdedigen ons goed recht. Waar de ethisch confessioneele meerderheid het heft in handen neemt, daar zal het blijken dat onder een schijn van orthodoxie de Gereformeerden worden geknepen. De modernen zijn gehaat, maar meer nog dan de modernen zij, die onverzwakt vasthouden aan de Gereformeerde leer.

Toch is er in deze reorganisatiepoging een schoone ironie der historie. Dr. Hoedemaker heeft het gevleugeld woord gesproken: God beware ons voor een orthodoxe Synode. De orthodoxe Synode kwam en de eerste die over haar daden juicht, is Dr. Hoedemaker! Toch was er waarheid in zijn profetie, niet wat hem betreft, maar wat de Gereformeerden aangaat. De tijd komt, waarin zij oorzake zullen hebben te bidden, dat zij bewaard zullen worden voor de aanslagen van hen, die met betrekking tot de confessie seggen, dat men niet stelen zal en zelven de grootste dieven zijn. Tot nu toe waren we onder de macht van weinigen, thans komt de heerschappij van velen.

Wanneer zal de tijd aanbreken, waarop de Kerk zich weer zal onderwerpen aan dien Eenen, die haar Hoofd is en haar regeeren wil door Zijn Woord en Geest! Ja, wanneer?

Ook wij vreezen, dat de verwachting wel wat hoog gespannen is.

Zoolang de Hervormde Kerk *volkskerk* blijft en geen belijdeniskerk wordt, kan reorganisatie zonder meer geen redding brengen.

Officieele Berichten.

Op verzoek nemen wij het volgende lijstje van candidaten in de Theologie aan de Vrije Universiteit op:

Zij, die met een † op deze lijst voorkomen, stellen zich voorloopig nog niet beroepbaar.

Candidaten.

J. C. Aalders.	Dussen (N. Br.)
† J. W. van den Bosch. .	Groote Markt 25, 's-Gravenhage.
J. H. Broek Roelofs. .	Hardenberg.
† J. Douma.	Ee, bij Dokkum.
† J. G. Geelkerken . . .	Naarderstraat 67, Hilversum.
P. Jukkenekke	Kloveniersburgwal 53, Amsterdam.
J. Koelewijn	Bunschoten.
† B. K. Kuiper	Oud Vosmeer.
J. Ozinga	2e Helmersstraat 70, Amsterdam.
† H. C. Rutgers	Keizersgracht 192, Amsterdam.
G. D. Scheepsma . . .	Schettens.
† A. A. van Schelven. .	Heerengracht 250, Amsterdam.
† J. Thijs	Bovennieuwstraat 33, Kampen.
J. Tiemersma.	Arum.
K. van der Veen . . .	Wakkerstraat 17, Watergraafsmeer.
† J. Visser	Steenwijk.
J. de Vries.	Warfum.

Centrale Pastorale Conferentie.

De centrale pastorale conferentie zal D. V. Donderdag 27 September e.k. te Amersfoort in de Geref. kerk aan de Langegracht gehouden worden.

Aanvang des voormiddags te 10 uur.

De volgende onderwerpen zullen door een referaat worden ingeleid:

1. Ligt het niet op den weg van de Geref. kerken, bij de Overheid aan te dringen, dat zij ophoude met haar onbillijke financieele bevoorrechting der eene groep Nederlandsche kerken boven de andere? door Dr. J. van Lonkhuijsen van Aarlanderveen.

2. Hoe kan het Corinthisch kwaad (bedoeld in 1 Cor. 1 : 10—13) in onze Gereformeerde kerken het best bestreden worden? door Ds. L. S. Jongsma van Middelstum.

Nog zullen, zoo de tijd het toelaat, in bespreking worden gebracht de volgende Varia:

a. Beantwoorden de classicale examina aan het doel: de beproeving of de candidaat geacht kan worden een bekwaam en geschikt „herder en leeraar" te zullen zijn?

b. Kan het overeenkomstig de roeping en in het belang der kerken zijn, wanneer provinciale synoden besluiten, althans vooreerst, niet voort te gaan met alumni aan te nemen voor de kas: „Ex bonis publicis"?

c. Kan een regeling van Art. 13 der Dordtsche Kerkenorde, waardoor het aan vacante kerken schier onmogelijk wordt gemaakt, eene roeping op bejaarde predikanten uit te brengen, geacht worden Schriftuurlijk en tot heil der kerken te zijn?

d. Daar een lidmaat alleen of door zichzelven af te scheiden, óf door excommunicatie, buiten de kerkelijke gemeenschap kan komen te staan, en het „schrappen" voor geen Gereformeerd tuchtmiddel kan gelden, hoe dan te handelen met lidmaten, die, na voortdurend vermaan, tegen de belijdenisschriften ingaan, maar overigens in leer en leven zich als Christenen openbaren en zich niet aan de kerkelijke gemeenschap onttrekken? (Men denke b.v. aan een broeder die Baptistische gevoelens heeft.)

e. Komt aan de vrouw eene andere plaats in de kerk toe dan zij tot nu toe heeft ingenomen?

De Conferentie is toegankelijk voor bedienaren des Woords, ouderlingen en diakenen, hoogleeraren en studenten, alsmede voor onderwijzers, behoorende tot de Geref. Kerken; ook voor belangstellende lidmaten dezer kerken, die zich vóór of tijdens de Vergadering daartoe bij den Voorzitter, óf den Secretaris, aanmelden.

Bij het teekenen der presentielijst wordt 50 cent ter bestrijding van onvermijdelijke onkosten betaald.

De koster zal tegen billijken prijs in mondbehoeften voorzien.

Heeft het op de laatstgehoudene Conferentie te Zwolle aan deelneming en belangstelling niet ontbroken, nu zij in het centrum des lands gehouden wordt en zoo belangrijke onderwerpen ter sprake komen, mogen we ongetwijfeld ook ditmaal de gewenschte deelneming en belangstelling wel verwachten.

Brenge de Heere dan ook te Amersfoort een groot aantal broeders, inzonderheid ambtsdragers, onzer Geref. kerken saam, en zij ook deze Conferentie in hare mate dienstbaar tot Sions welzijn en den opbouw van Jeruzalems muren.

Namens het Comité
der Centr. Past. Conferentie,
J. VOEK, *Secretaris.*

Maasluis, 10 Sept. 1906.

Voor de noodlijdende kerk van Sprang.

Hoogvliet *f* 2.50; Lioessens *f* 1; N. N. te R. *f* 1; Charlois *f* 2.50; Grootegast *f* 1; Hoofddorp *f* 2; Jutrijp Hommerts *f* 1; Watergraafsmeer *f* 5; Aarlanderveen *f* 2.50; Alkmaar *f* 2.50; Mej. Wed. Wentzel, Zwolle *f* 2; J. Moraal, Zwolle *f* 5; Amstelveen *f* 2.50; Den Haag *f* 10; gift in coll. Den Haag *f* 2.50; Coevorden *f* 1; Gezrs. v. d. G. te Nijkerk *f* 2.50; Kollum *f* 2.50; Nijverdal *f* 2.50; Suawoude *f* 2; Leiden *f* 2.50; Doesburg *f* 5.19; N. N. te H. *f* 5; Putten *f* 1; Wesep *f* 1; Apeldoorn *f* 10; Oldekerk *f* 1; Nes en Wierum *f* 1; Axel A *f* 2; Huizen *f* 2; Dieren *f* 2.50.

De kerkeraad brengt aan bovengenoemde kerken, broeders en zusters zijn hartelijken dank voor de gaven, ons in onzen nood geschonken.

Namens den kerkeraad der Geref. kerk van Sprang.
Ds. J. VISSER.
F. M. DE JONG.

Verantwoording van 1 Mei—9 Juli 1906.

Buitenland.

Duitschland. Een nieuwe „Gemeinschaft". Een „ecclesiola in ecclesia". Professorenbenoemingen.

In Pommeren heeft men een nieuwe „Gemeinschaft" gesticht onder den naam van „Abendmahlsgemeinschaft". Aan haar hoofd staan de Superintendent Dachsel, pastor Goedke, de Generaal Superintendent Pfeiffer en nog vier andere Luthersche predikanten. Deze vereeniging heeft nog slechts in weinig gemeenten ingang gevonden, daarom plaatsten hare leiders in de „Lutherschen Rundschau" eene oproeping aan alle „leden der Evangelische landskerken en vrije kerken die het ernstig meenen met hun geloof". Tegelijk deelden zij mede welke de statuten zijn van hunne vereeniging, waaraan wij het volgende ontleenen:

1. De vereeniging heeft ten doel het Avondmaal regelmatig, gemeenschappelijk te vieren, volgens de in de gemeente wettig bestaande Luthersche agende. 2. Het vieren van het Avondmaal heeft maandelijks of om de drie maanden plaats op te voren bepaalde dagen. De viering begint te 5 ure. Alle leden zijn verplicht aan het avondmaal deel te nemen. Zij die wettig verhinderd zijn, moeten daarvan te voren den leider kennis geven. Aan kranken kan op hun verzoek het Avondmaal een der volgende dagen in hun huis worden uitgereikt.

4. De vereeniging staat onder leiding van den predikant. 5. De handhaving der „ordnung" (tucht?) geschiedt door een bestuur waarvan de predikant voorzitter is. 6. Het bestuur heeft de inkomende liefdegaven te beheeren en te verdeelen. Het is verboden voor de vereeniging een kapitaal te verzamelen. 7. Bij het vieren van het Avondmaal is een gesloten bus aanwezig, in welke de deelnemers hun vrije liefdegaven doen. Als geen bijzondere bestemming voor deze gaven schriftelijk is te kennen gegeven, worden zij gebruikt tot dekking van de kosten voor het Avondmaal, voor de uitbreiding van het Koninkrijk Gods, waaronder de Zending onder de Heidenen gerekend wordt, en voor parochiale „Gemeindepflege". De inkomsten moeten elk jaar geheel verbruikt worden. 8. De leden hebben hunne kerkelijke en christelijk zedelijke plichten als leden der kerk nauwgezet te vervullen. Daartoe behoort ook behalve andere dingen de trouw tegenover de landskerk en hare belijdenis... 9. Wanneer een lid zich komt te misgaan, komt hij onder de tucht van wege de gemeenschap. Tuchtmiddelen zijn:

a. Herderlijke vermaning door den leidenden predikant.

b. Vermaning door den predikant in de tegenwoordigheid van twee getuigen.

c. Berisping voor de vergaderde Avondmaalsgroep, waarbij echter zij die nog geen 24 jaar oud zijn, uitgesloten zijn.

d. Ontzegging van het gemeenschappelijk gebruik het Heilig Avondmaal voor langeren of korteren tijd.

e. Uitsluiting uit de Avondmaalsgemeenschap.

Een uitgesloten kan weder opgenomen worden. Die opname geschiedt dan op verzoek van den uitgesloten door besluit van een meerderheid van twee derden van het bestuur, zoo spoedig als de overtreder zijn berouw ondubbelzinnig te kennen gegeven heeft. — Voor de toepassing van deze tucht geldt het apostolische voorschrift van Gal. 6, 1—2: „Lieve broeders, indien ook een mensch overvallen ware door eenige misdaad, gij die geestelijk zijt, brengt den zoodanige terecht met den geest der zachtmoedigheid: ziende op u zelven, opdat ook gij niet verzocht wordt. Draagt elkanders lasten en vervult alzoo de wet van Christus". Hetgeen de tucht heeft uitgewerkt wordt in tegenwoordigheid van allen medegedeeld.

10. Vergaderingen van leden hebben in den regel vóór alle viering van het Avondmaal plaats. Allen die den leeftijd van 24 jaar bereikt hebben, zijn stemgerechtigd. Over hetgeen op die vergaderingen verhandeld wordt, moeten de leden tegenover derden het stilzwijgen bewaren. 11. Zoo spoedig als een kerkelijke wet de avondmaalsplicht in de geest van 1, 2 en 9 dezer regeling invoert, wordt de „Avondmaalsvereeniging ontbonden".

Hier zien wij weder eene poging om door het vormen van een kerkje in de kerk (een *ecclesiola* in *ecclesia*, gelijk Luther het uitdrukte) de landskerk te redden. Het verbaast ons echter dat Generaal superintendenten en superintendanten en predikanten aan dit alles mededoen. Zij verklaren daarmede dat er in hunne kerk geen Avondmaalsgemeenschap mogelijk is. Kunnen zij nu met eene goede conscientie toch hunne ambten in zulk een kerk blijven bedienen? Woord en Sacrament zijn toch nauw aan elkander verbonden. Kan men het woord blijven bedieren in eene kerk waar men het Sacrament niet meer naar Gods Woord kan uitreiken?

Wij zien in het stichten der nieuwe vereeniging in Pommeren eene poging om de „Gemeinschafts"beweging in een kerkelijk spoor te leiden, of wellicht eene proeve hoe men „Gemeinschaften" zóó kan inrichten, dat men het verwijt kan ontgaan, dat daarin geen Sacramentsbediening plaats vindt.

Toch is het duidelijk dat Avondmaalsvereenigingen geen bijbelschen grond onder de voeten hebben. Immers aan de kerk des Heeren en niet aan eene particuliere vereeniging is de bediening van Woord en Sacrament toevertrouwd. Daarom zou het ons niet verwonderen, dat als die „Abendmahlsgemeinschaften" zich eenigszins uitbreiden, den dienaren der kerk op „allerhoogst bevel" geboden wordt zich daarmede niet in te laten.

In kerkelijke kringen van Duitschland is groote ontstemming gekomen, doordat in de laatste maanden het Pruisisch ministerie van eeredienst zes moderne professoren in de Godgeleerdheid heeft aangesteld, tegen twee hoogleeraren, die tot de „positieven" te rekenen zijn. Het genoemde ministerie wil het wel laten voorkomen, dat het gelijk recht voor alle richtingen in de kerk wil, doch de feiten zijn daarmede in lijnrechten strijd. Zij die de landskerk liefhebben, hebben alle reden om te vragen, of men zulk een toestand bestendigen mag. Ieder weet dat het Ritschliaansche liberalisme aan het verdwijnen is. Maar in de plaats daarvan is een radicalisme opgetreden, dat hetzelfde streven openbaart als het rationalisme van ruim een eeuw geleden. „Hoe lang zal het nog duren, dat onzen jongen Theologen door hunne leeraars op de katheders verkondigd zal worden, dat het Christendom niet rust op de Openbaring Gods, maar eene door mythologische ballast gedrukte vertakking van het antieke syncretisme is? Altijd dreigender wordt het gevaar, dat onze gemeenten opnieuw aan godsdienstige oppervlakkigheid prijsgegeven worden, altijd droever wordt de toestand voor hen die nog daarop hopen dat het neo-rationalisme op de Universiteiten in toom gehouden wordt! Zullen wij daarbij rustig blijven toezien? In de middeleeuwen sprak men scherp en teekenend van stomme honden die niet kunnen blaffen noch bijten. Het wordt hoog, zeer hoog tijd, dat zij onder ons, die kunnen zien, hunne stemmen verheffen en toonen dat het „met een boekje in een hoekje" niet ons doen is. De tijden zijn ernstig. Waar zijn onze mannen die weten te spreken en te handelen?"

Zoo spreekt de „All. Ev.-Lutherische Kirchenzeitung". Mocht men eindelijk ook eens aan „handelen" toekomen!

Gemengd Nieuws.

In de Gereformeerde kerk van Frankrijk heeft de wet op scheiding van kerk en staat reeds uitgewerkt, dat het aantal predikantsplaatsen aanmerkelijk verminderd is. Dus kerken met drie predikanten zullen voortaan slechts een predikant hebben; van vier kerken met twee predikanten zullen er voortaan slechts twee hun leeraars behouden enz. enz.

Sommige kerken zijn met andere wat den predikdienst betreft gecombineerd. Bejaarde predikanten namen hun pensioen, vele jongere leeraars hebben een ander beroep gekozen. Wellicht zullen vele predikanten en leden der gemeente er van achteren spijt over gevoelen dat zij zich vroeger niet, als zoo menige vrije kerk, vrijgemaakt hebben van den staat, door zelve voor de kosten van den eeredienst te zorgen. Men heeft in de Staatskerk het geven voor den eeredienst niet geleerd, van daar dat nu menige kerk niet meer zelfstandig kan blijven voortleven en menig predikant genoodzaakt werd heen te gaan.

Aan de *Frankf. Ztg.* wordt gemeld, dat Prof. H. Winckler uit Berlijn onlangs in Klein-Azië bij Boghaz-Köi, beoosten de rivier de Halys, belangrijke vondsten heeft gedaan. In de nabijheid wist men reeds, dat ongeveer 20 eeuwen vóór onze jaartelling een stad had gestaan, behoorende tot het groote rijk der Hettieten, hetwelk blijkens de opschriften op de bekende platen van gebakken aarde, die bij El Amarna gevonden zijn, in betrekkingen heeft gestaan met Egypte. Ook Prof. Winckler heeft nu bij zijn opgravingen een groot aantal dergelijke platen ontdekt, ten deele van grooten omvang, met opschriften in Babylonisch en Assyrisch spijkerschrift en in de Khattitaal. Zij zijn uit den tijd van den Egyptischen vorst Ramses II, die in den tempel van Karnak op een steen de bepalingen van een verdrag met den vorst der Hettieten, Chetasar, heeft laten aanbrengen. Men verwacht, dat de ontcijfering dezer platen veel licht zal verspreiden over de nog maar weinig bekende geschiedenis van Azië in die overoude tijden.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

DE COVENANTER.

XVIII.

EEN OMMEKEER.

Toen Engeland in 1685 een nieuwen koning kreeg, Jacobus II, werd de toekomst voor Gods gemeente nog donkerder.

Jacobus was reeds vroeger Roomsch geworden, en trachtte thans heel zijn volk onder de macht des pausdoms te brengen. Doch nu kwamen ook de leeraars en leden der Engelsche staatskerk in verset. En al trachtte toen de koning, om hen te weerstaan, de mannen der vrije kerk te vleien, 't was alles met het doel, om ten slotte de Roomsche dwaalleer te doen zegevieren.

Zoo werd alles voorbereid tot de groote gebeurtenissen die na drie jaren reeds Jacobus ten val zouden brengen.

Inmiddels bleef in Schotland, in den eersten tijd van Jacobus' regeering, alles bij het oude. Doch Cullen hielp niet meer mee, de Covenanters te vervolgen. Hij had zijn terugroeping naar Engeland verzocht en verkregen, en bevond zich nu te Londen, waar op het oogenblik althans niet met het zwaard te strijden viel.

Toch genoot onze officier ver van rustige dagen. Er woelde wat onder het volk, dat met argwaan zag, hoe de koning geheel onder den invloed der Jezuieten raakte, en de vrijheid des